

Co-funded by
the European Union

ERASMUS Jean Monnet

BeSustainAble-101085651

Лектор - Страпчук Світлана

Co-funded by
the European Union

Лекція 5

Сталі бізнес-моделі як нова форма співпраці та кооперації

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, кафедра міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи (2022-2025pp)

У звіті комісії ООН зі сталого розвитку* виділяється п'ять бізнес-моделей, які допомагають організаціям переорієнтуватись на стале підприємництво та можуть бути адаптовані для використання ринкових можливостей відповідно до екологічних та соціальних глобальних цілей.

Зокрема до них відносять:

1. циркулярну економіку;
2. економіку спільного споживання;
3. ощадливе виробництво;
4. великі дані та машинне навчання;
5. соціальне підприємництво.

*Business & Sustainable Development Commission (BSDC). Better business, better world. The report of the Business & Sustainable Development Commission. 2017. 122 p.

Co-funded by
the European Union

1. Модель циркулярної економіки
2. Модель економіки спільного споживання
3. Модель ощадливого виробництва
4. Модель соціального підприємництва
5. Моделі для електронного бізнесу

Co-funded by
the European Union

1. Модель циркулярної економіки

Складові принципу «Забруднювач платить»

У 1972 році в праці «Межі зростання»(започатковано зміну парадигми росту на парадигму світової рівноваги) Пропонувалось рішення, відповідно до якого забруднювач нестиме витрати на здійснення заходів, «запроваджених органами влади для забезпечення прийнятної рівня якості довкілля». Цей механізм, який на сьогодні є найстарішим принципом в екологічному праві, отримав назву «Забруднювач платить».

Co-funded by
the European Union

Усі ЦСР залежать від сталого управління та використання природних ресурсів планети. На цьому зв'язку наголошувалося у доповіді Міжнародної групи ресурсів, «Ефективність ресурсів: потенціал та економічні наслідки», представленій на зустрічі країн Великої сімки у травні 2016 року в Японії.

Поки ми не почнемо використовувати ресурси всіх видів з набагато більшою ефективністю, ЦСР досягнуті не будуть.

Важливим є рух у напрямі економіки, яка базується на

- відновлювальних матеріалах,
- циркуляційних матеріальних потоках та
- податках, які використовуються для врівноваження попиту

ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ

Сталого Розвитку

Рекаплінг ресурсів

Від початку Промислової революції **продуктивність праці збільшилась щонайменше на коефіцієнт 20**, але збільшення продуктивності ресурсів при цьому залишилося незначним. В глобальному контексті, з 2000 року ця продуктивність навіть зменшилась.

Те, з чим ми зіткнулися сьогодні, можна назвати «рекаплінгом ресурсів» - зростання попиту на ресурси перевищує швидкість економічного зростання.

Чому ми говоримо про стійкість і циркулярність?

- *Ресурси обмежені*
- *Поточні рівні споживання та виробництва на 25% перевищують стійку пропускну спроможність Землі*
- *Якби кожен у світі жив як звичайна людина в країні з високим рівнем доходу, нам знадобилося б 2,6 додаткових планет.*
- *«Планетою Земля потрібно керувати як хорошим бізнесом: робити інвентаризацію, керуйте ресурсами, визначте правильну ціну!» (Алан Найт)*

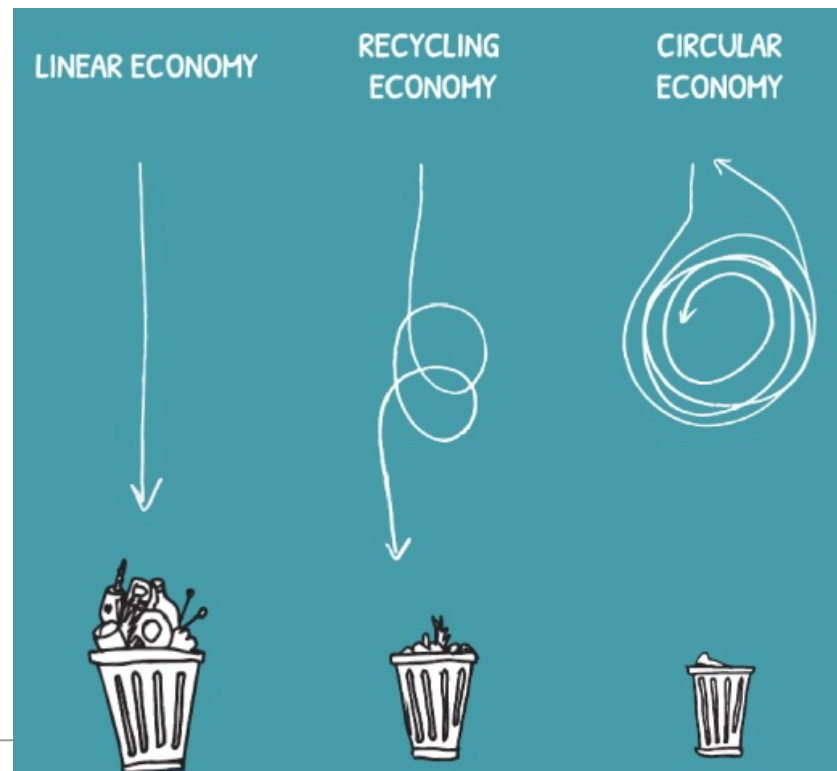

Фінансовий капітал переоцінюється, тоді як соціальний та природний - недооцінюються

Створення нової моделі підтримує ряд досліджень Фонду Елен Макартур (Ellen MacArthur Foundation), Комісії ЄС, ОЕСР, Всесвітнього економічного форуму та Римського клубу.

Пропонується замінити традиційну, лінійну модель «взьми, вироби та викинь», яка до сьогодні панувала в економіці, циркулярною економікою, де продукція розробляється з урахуванням можливості її:

- легкої переробки,
- повторного використання,
- розбирання та відновлення,
- де продукція та майно використовуються набагато ефективніше

Варіанти політики інвестицій для сприяння циркулярній економіці

- зміщення податкового навантаження, **зниження податків на працю та підвищення податків на використання природних ресурсів.** (Таке зміщення податкового навантаження прискорить перехід до циркулярної економіки, а також допоможе збалансувати загрозу втрати роботи в умовах наростаючої цифровізації економіки.)
- Посилення цілей **переробки та повторного використання** для сприяння скороченню та переробці відходів і залишків продукції.
- Встановлення **обмежень на спалювання відходів.**
- Посилення нинішньої політики **сприяння відновлювальній енергії**, зокрема, шляхом застосування пільгових тарифів та «зелених» сертифікатів.
- Запровадження вимог щодо **дизайну нової продукції для полегшення ремонту та обслуговування, демонтажу та протидії моральному зношенню**

Варіанти політики інвестицій для сприяння циркулярній економіці (продовження)

- Запровадження **стандартів матеріалів та продукції** в ключових секторах економіки.
- Використання **процедур публічних закупівель** для стимулювання нових бізнес-моделей, перехід від продажу продукції до продажу результату виконання.
- Встановлення **матеріальної ефективності** як основної частини політики пом'якшення наслідків зміни клімату. Більшість таких стратегій базуються на окремих секторах, в основному зосереджуючись на використанні енергії. Однак дослідження Римського клубу, демонструє переваги у вигляді значних скорочень викидів вуглецю від тривалішого використання продукції та збільшення обсягів переробки і повторного використання.
- **Запуск інвестицій**, в основному в інфраструктуру, для підтримки циркулярної економіки.
- **Підтримка інновацій** в низьковуглецевих рішеннях.
- **Звільнення** всіх вторинних матеріалів від ПДВ.

Co-funded by
the European Union

Міжнародні стандарти серії ISO про Циркулярну економіку

ISO/DIS 59004 Циркулярна економіка - Термінологія, принципи та вказівки щодо впровадження, який включає терміни, візію, принципи та керівництво по впровадженню циркулярної економіки;

ISO/DIS 59010 Циркулярна економіка - Керівництво щодо переходу бізнес моделей та мережі цінностей, що містить вказівки для організації, яка прагне змінити свої бізнес-моделі та мережі від лінійних до кругових, стандарт поширюється на будь-яку організацію, незалежно від її розміру, галузі чи регіону;

ISO/DIS 59020 - Вимірювання та оцінка циркулярності, документ містить структуру й етапи вимірювання та покрокову інструкцію оцінки циркулярності, системні перспективи на різних рівнях (регіональний, міжорганізаційний, рівень організації, рівень продукту), таксономію індикаторів циркулярності та їх розрахунок.

23 ОСНОВНИХ ДОКУМЕНТІВ / ПЛАНІВ / СТРАТЕГІЙ / ПРОЄКТІВ / ПРОГРАМ ЄС У СФЕРІ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОЇ ТА ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

1. **«Європейський зелений курс»** (COM/2019/640)
2. **Інвестиційний план побудови сталої Європи** (Інвестиційний план Європейського зеленого курсу) та Механізм справедливого переходу
3. **«Європейський кліматичний пакт»** (COM/2020/788)
4. **«Європейський кліматичний закон»** PE/27/2021/REV/1
5. **Нова промислова стратегія для Європи** COM/2020/102
6. **Новий план дій щодо циркулярної економіки** для чистішої та більш конкурентоспроможної Європи (2020)
7. Стратегія **«Від лану до столу»** для справедливої, здорової та екологічно чистої системи харчування (2020)
8. Стратегія ЄС **щодо біорізноманіття** на 2030 рік (2020)
9. Директива (ЄС) 2023/1791 **щодо енергоефективності** та внесення змін до Регуляції (ЄС) 2023/955

23 ОСНОВНИХ ДОКУМЕНТІВ / ПЛАНІВ / СТРАТЕГІЙ / ПРОЄКТІВ / ПРОГРАМ ЄС У СФЕРІ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОЇ ТА ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

10. «Посилення кліматичних амбіцій Європи до 2030 року», «Інвестиції в кліматично нейтральне майбутнє на благо наших людей» (2020)
11. **Хімічна стратегія** сталого розвитку на шляху до середовища, вільного від токсичних речовин COM/2020/667
12. Про стратегію ЄС щодо скорочення викидів метану COM/2022/108 (**Метанова стратегія**)
13. **Хвиля реновації для Європи**: озеленення наших будівель, створення робочих місць, поліпшення життя (2020)
14. Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2023/1542 **щодо батарейок** та відпрацьованих батарейок (2023)
15. Новий Європейський **Баухаус** (НЄБ) (2021)
16. Новий План дій щодо Формування стійкої до клімату Європи – нова стратегія ЄС щодо **адаптації до зміни клімату** (2021)

23 ОСНОВНИХ ДОКУМЕНТІВ / ПЛАНІВ / СТРАТЕГІЙ / ПРОЄКТІВ / ПРОГРАМ ЄС У СФЕРІ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОЇ ТА ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

17. Про план дій щодо **розвитку органічного виробництва (2021)**
18. План дій ЄС на шляху до здорової планети для всіх: **«Назустріч нульовому забрудненню повітря, води та ґрунтів» (2021)**
19. **Стійка блакитна економіка (2021)**
20. Спільні європейські дії для **більш доступної, безпечної та сталої енергетики**
COM/2022/108
21. Регламент ЄС щодо **розміщення засобів захисту рослин на ринку (2022)**
22. Пропозиція Європейської комісії щодо **екстреної інтервенції на ринках енергії в Європі (2022)**
- 23 **«Про встановлення рамок заходів для зміцнення європейської екосистеми виробництва технологічних продуктів із нульовою чистотою» (2023)**

Co-funded by
the European Union

«Європейський зелений курс» (COM/2019/640)

ПРІОРИТЕТИ ТА КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ:

- скорочення викидів парникових газів ЄС до 2030 року принаймні до 50% - 55% порівняно з 1990 роком;
- у зв'язку із тим, що виробництво та використання енергії у різних секторах економіки спричиняє понад 75% викидів парникових газів ЄС, енергоефективність визначається найпріоритетнішим параметром, який повинен бути досягнутий у всіх відповідних галузях;
- діяльність зі зменшення використання ресурсів, повторне використання матеріалів особливо в таких галузях, як текстиль, будівництво, електроніка та пластики, повинна превалювати над переробленням (рециклінгом);
- інвестування в розроблення проривних технологій: чистий водень, паливні елементи та інші альтернативні види палива, накопичення енергії, а також уловлювання, зберігання та використання вуглецю;
- рівень щорічного оновлення будівельного фонду в державах-членах повинен зрости щонайменше до 2,4%;

Co-funded by
the European Union

«Європейський зелений курс» (COM/2019/640)

- на 90% зменшення викидів парникових газів від транспортного сектору до 2050 року;
- близько 1 мільйона громадських станцій підзарядки та заправки на дорогах ЄС;
- щонайменше 40% загального бюджету спільної сільськогосподарської політики та щонайменше 30% Фонду морського рибальства буде спрямовано на кліматичні заходи до 2027 року;
- узгодити стандарти якості повітря із рекомендаціями ВООЗ;
- щонайменше 30% коштів Інвестиційного фонду ЄС буде спрямовано на боротьбу зі зміною клімату;
- розвиток співпраці з банками та установами ЄС, а також з іншими міжнародними фінансовими установами. Європейський інвестиційний банк встановив для себе мету подвоїти свою кліматичну ціль з 25% до 50% до 2025 року, так як став банком Європи з кліматичною спрямованістю;
- щонайменше 35% бюджету «Горизонт Європа» буде фінансувати нові кліматичні рішення;
- 25% бюджету Інструменту сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва необхідно спрямувати на цілі, пов'язані з кліматом;

Co-funded by
the European Union

ОГЛЯД СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ТА НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

ГОТУЄМОСЬ ДО 55 (FIT FOR 55)*

14 ЛИПНЯ 2021

Готуємось до 55 – це набір з 13 взаємопов'язаних пропозицій щодо перегляду та оновлення існуючого та ухвалення нового законодавства з метою забезпечення відповідності політики ЄС кліматичним цілям та справедливому, конкурентоспроможному та екологічному переходу до 2030 року і пізніше, погодженими Радою та Європейським парламентом.

Co-funded by
the European Union

ОГЛЯД СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ТА НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

КЛІМАТИЧНИЙ ЦІЛЬОВИЙ ПЛАН 2030

17 ВЕРЕСНЯ 2020

Ґрунтуючись на комплексній оцінці впливу, ЄК запропонувала збільшити амбіції ЄС щодо скорочення викидів парникових газів з 40% до 55% до 2030 року та узгодити цей більш амбітний шлях на наступні 10 років. План описує, який внесок можуть зробити всі сектори економіки та суспільства, і встановлює політичні дії, необхідні для досягнення цієї мети.

#MyWorldOurPlanet
#EUClimatePact

Co-funded by
the European Union

Міністерство економіки України

Сьогодні в Україні відсутній орган, що формує та реалізує політику держави у сфері переходу України до циркулярної та низьковуглецевої економіки.

Найближчим центральним органом виконавчої влади є Мінекономіки. Це покладає на нього певну відповідальність за розробку політик, у тому числі формування нормативно-правової та інституційної бази, ефективних бізнес-моделей.

Мінекономіки має очолити розробку Національного плану з циркулярної економіки, враховуючи рекомендації Світового банку з фокусом на подолання перешкод для бізнесу, нову фіскальну політику, запровадження критеріїв циркулярності в публічних закупівлях, новий підхід до макроекономічного планування.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ:

- ▶ Відсутність єдиного державно-керованого підходу переходу України до циркулярної та низьковуглецевої економіки
- ▶ Органи державної влади мають обмежену здатність до публікації відкритих даних у цій сфері
- ▶ Відсутність уніфікованих сумісних технічних стандартів для збору та обміну даними державними органами
- ▶ Воєнний стан в Україні

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ УКРАЇНИ У СФЕРІ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОЇ ТА ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

1. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року.
2. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2050 року
3. Закон України «Про Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року»
4. Указ Президента «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку»
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок»
7. Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів»
8. Базельська конвенція. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням
9. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (розпорядження КМУ від 08.11.2017 року № 820-р).
10. Національний план управління відходами до 2030 року (розпорядження КМУ від 20.02.2019 року № 117-р);

Міністерству економіки рекомендується ініціювати розробку програм для запровадження циркулярних бізнес-моделей

1. Циркулярні внески: компанії/проекти, замінюють первинну сировину вторинними (переробленими) матеріалами, отриманими в результаті відновлення матеріалів і ресурсів.

2. Циркулярний дизайн: компанії/проекти усувають/зменшують використання небезпечних/токсичних матеріалів і проєктують продукти з урахуванням модульності, легкого розбирання та ремонту для полегшення переробки, повторного використання, продовження строку служби.

3. Бізнес-моделі спільного використання: компанії/проекти підвищують використання потужностей продукту чи активу протягом терміну його корисного використання (наприклад, шляхом спільного використання та/або прогнозованого обслуговування).

4. Подовження строку служби: компанії/проекти збільшують повторне використання/ відновлення для подовження строку корисного використання продуктів і активів.

5. Продукт як послуга: покращення циркулярності усього ланцюга поставок за допомогою пропозицій продукту як послуги на основі:

- ◇ зміни структури власності, коли право власності на актив залишається за постачальником;

- ◇ покращення співпраці та узгодження інтересів між партнерами в ЛСВ (наприклад, розподіл витрат і вигод);

- ◇ покращеної відстежуваності продукції та матеріалів.

6. Відновлення матеріалів/ресурсів: компанії/проекти займаються відновленням вартості з відходів, будь то матеріали, тепло, біовідходи чи стічні води. Ця модель розглядає переробку як бізнес-модель циркулярної економіки, що відновлює цінність матеріалів і продуктів, що вийшли з ладу.

7. Циркулярні фасилітатори та стимулятори: створення мережі та налагодження співпраці з фасилітаторами в циркулярній економіці, такими як консультанти, інжиніринг, постачальники знань (даних) або бухгалтерський супровід. Ці фасилітатори враховують власну роль у циркулярній економіці у своїх бізнес-цілях чи стратегії. Деякі приклади:

- ◇ розробка ключових передових технологій із застосуванням циркулярної економіки (наприклад, 3D-друк);
- ◇ полегшення зворотної логістики;
- ◇ збір та обмін знаннями щодо організації циркулярної економіки;
- ◇ розробка інструментів (вимірювання) для циркулярної економіки;
- ◇ створення та/або функціонування ринків використаних матеріалів;
- ◇ налаштування та/або керування сховищами даних для паспортів матеріалів.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ 16 НОВИХ НАБОРІВ ДАНИХ, СТВОРЕНИЙ В МЕЖАХ ПРОЄКТУ:

- ➔ Утворення відходів за категоріями відходів, небезпечністю та видами економічної діяльності
- ➔ Оброблення відходів за категорією, небезпечністю та операцією оброблення відходів
- ➔ Кількість і потужність об'єктів відновлення та видалення відходів за територіальними громадами
- ➔ Управління відходами за операціями поводження з відходами та типом матеріалу
- ➔ Торгівля відходами за видом матеріалу, країною та територіальною громадою
- ➔ Побутові відходи за операціями управління відходами
- ➔ Харчові відходи та запобігання утворенню харчових відходів за видами економічної діяльності
- ➔ Відходи пакування за операціями управління відходами
- ➔ Відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕЕ) за операціями управління відходами
- ➔ Продаж та збирання портативних батарей та акумуляторів
- ➔ Рециклінг батарей та акумуляторів
- ➔ Транспортні засоби, зняті з експлуатації, за операціями управління відходами – детальні дані
- ➔ Внесок рецикльованих матеріалів у попит на сировину – показники рециклінгу в кінці життєвого циклу
- ➔ Торгівля придатною до рециклінгу сировиною
- ➔ Приватні інвестиції та валова додана вартість у секторах циркулярної економіки
- ➔ Патенти, пов'язані з рециклінгом та вторинною сировиною

Три підходи до класифікації циркулярних бізнес-моделей

Перший заснований на структурі ReSOLVE, що включає шість способів перетворення моделей на циркулярні (регенерацію, спільний доступ, оптимізацію, цикл, віртуалізацію та обмін).

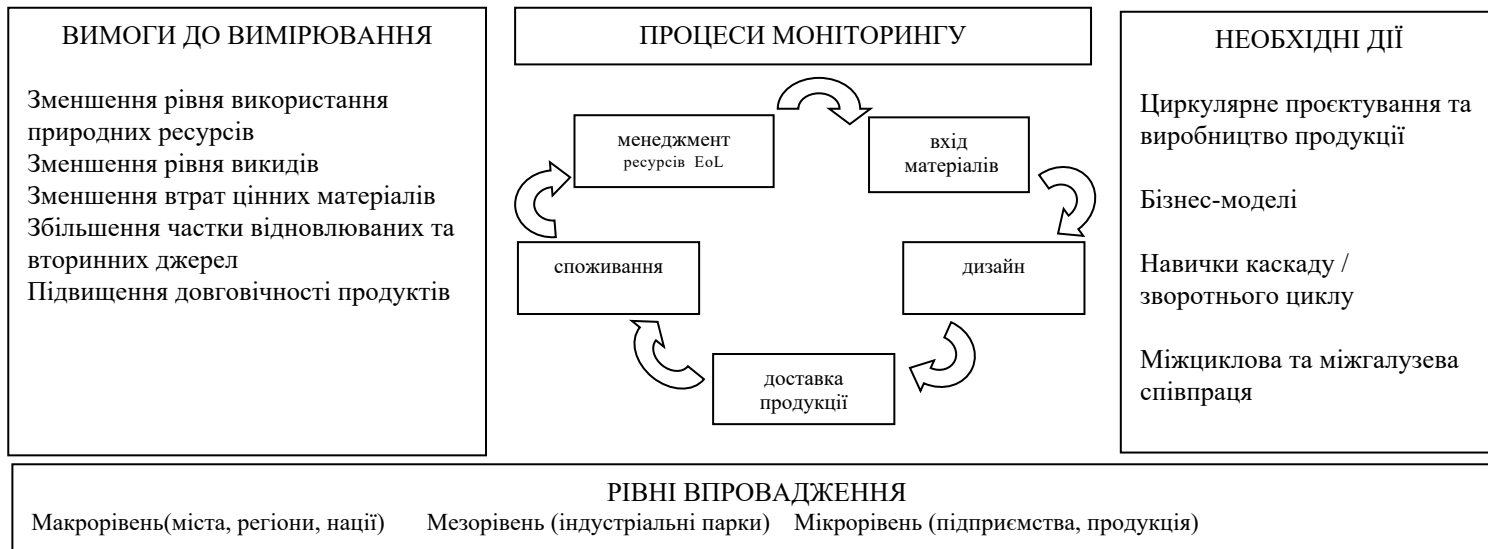
Другий підхід включає моделі мікрорівня Business Model Canvas (BMC), а третій передбачає поєднання елементів попередніх двох та формує гібридні моделі.

Мезокласифікація архетипів циркулярних бізнес-моделей наведена в доповіді ОЕСР та складається з чотирнадцяти класів з урахуванням повної кількості існуючих в літературі бізнес-моделей, пов'язаних з циркулярною економікою

Рамка циркулярної економіки

Co-funded by
the European Union

Бізнес-модель Canvas

Бізнес-модель Canvas, адаптована Матеушем Левандовським

Partners <ul style="list-style-type: none"> Cooperative networks Types of collaboration 	Activities <ul style="list-style-type: none"> Optimising performance Product Design Lobbying Remanufacturing, recycling Technology exchange 	Value Proposition <ul style="list-style-type: none"> PSS Circular Product Virtual service Incentives for customers in Take-Back System 	Customer Relations <ul style="list-style-type: none"> Produce on order Customer vote (design) Social-marketing strategies and relationships with community partners in Recycling 2.0 	Customer Segments <ul style="list-style-type: none"> Customer types
	Key Resources <ul style="list-style-type: none"> Better-performing materials Regeneration and restoring of natural capital Virtualization of materials Retrieved Resources (products, components, materials) 		Channels <ul style="list-style-type: none"> Virtualization 	
Cost Structure <ul style="list-style-type: none"> Evaluation criteria Value of incentives for customers Guidelines to account the costs of material flow 		Revenue Streams <ul style="list-style-type: none"> Input-based Availability-based Usage-based Performance-based Value of retrieved resources 		
Adoption Factors <ul style="list-style-type: none"> Organizational capabilities PEST factors 				

Циркулярна бізнес-модель підприємства на основі Canvas

Блок 1	Опис компоненти 2
(1) Сегменти клієнтів	Пов'язані з компонентом пропозиції вартості. Дизайн цінової пропозиції відображає відповідність між ціною та сегментами клієнтів
(2) Ціннісні пропозиції	Виробляти те, що потрібно споживачеві, що може забезпечити додаткові переваги та усунути незручності. Пропозиція продукції, що дозволяє продовжити термін експлуатації за рахунок ремонту, перерозподілу, модернізації та перепродажу. Дизайн продукції має використовувати менше сировини або енергії та мінімізувати відходи. Продукцію можливо віртуалізувати та спільно споживати. Компонент включає стимули та переваги, пропонувані споживачам за повернення використаних продуктів. Цінова пропозиція відповідає сегменту
(3) Канали	Продаж віртуалізованої продукції (оцифрування продукції та каналів її доставки). Продаж невіртуальних пропозицій вартості за допомогою віртуальних каналів. Віртуальне спілкування із замовником
(4) Взаємовідносини з клієнтами	Побудова відносин з клієнтами за принципом зменшення відходів, що можливо досягти шляхом виготовлення на замовлення та залучення клієнтів до процесу вибору продукції для подальшого виготовлення
(5) Джерела доходу	Існує кілька циркулярних способів отримання доходу підприємством, в основному пов'язаних із системами PSS: на основі вхідних даних (дохід від продажу продукції); на основі доступності (оренда, лізинг); на основі використання (оплата за користування); заснований на результатах – контракт на основі результативності.

Циркулярна бізнес-модель підприємства на основі Canvas

1	2
(6) Ключові ресурси	Вибір ресурсів, отриманих із замкнутих циклів, заміщення ресурсів більш ефективними (менш шкідливими для природи), безпосередня віртуалізація матеріалів. Відновлення природного капіталу шляхом використання енергії з відновлюваних джерел, рекультивації земель, економії води, вибір сталих виробничих місць (екопарків)
7) Основні напрями діяльності	Зосереджені на підвищенні продуктивності за рахунок належного ведення домашнього господарства, кращого контролю процесів, модифікації обладнання та технологічних змін, спільного використання та віртуалізації, а також на вдосконаленні дизайну продукції (довговічність, готовність до матеріальних циклів, екологічність). Ключові заходи можуть також включати лобіювання
(8) Ключові партнери	Кооперативні мережі дозволяють отримувати переваги від поставок, підтримують підприємство у дослідженнях, розробці продукції, виробництві, маркетингу та управлінні, створюють додаткові канали постачання тощо
(9) Структура витрат	Відображає фінансові зміни, що стосуються економії витрат, пов'язаних зі зворотним потоком матеріалів, виробничими витратами в сільському господарстві, витратами на розробку продукції чи інвестиціями
(10) Система повернення	Розробка системи управління зворотним зв'язком, що включає канали та відносини із клієнтами, пов'язані з цією системою
(11) Фактори прийняття	Перехід до кругової бізнес-моделі повинен підтримуватися різними організаційними можливостями та зовнішніми факторами

Для переходу від лінійної бізнес-моделі до циркулярної потрібно подолати три проблеми:

1. відповідність між пропозицією вартості (з урахуванням системи зворотного відшкодування) та сегментами клієнтів;
2. відповідність між джерелами доходів та структурою витрат;
3. відповідність між зміною лінійної моделі на циркулярну та факторами прийняття.

Co-funded by
the European Union

2. Модель економіки спільного споживання (шерингова економіка)

Co-funded by
the European Union

Bitcoin	Найбільший банк Без реальної валюти
Uber	Наймасштабніша компанія-перевізник Без власного парку авто
Facebook	Найбільша соціальна мережа Медіагігант Без власного контенту
Alibaba	Найбільший ритейлер в світі Без власних складів
Airbnb	Один із найбільших в світі провайдерів по розміщенню гостей Без власних готелів

Co-funded by
the European Union

Довіра – головна валюта майбутнього

(Рейтчел Ботсман)

WHO
CAN YOU
TRUST?

How Technology

Brought Us Together and Why

It Might Drive Us Apart

RACHEL BOTSMAN

Автор теорії спільного споживання, названої Time однією з десяти ідей, які змінять світ. Викладає власний курс в бізнес-школі Оксфордського університету. Виступи Рейчел Ботсман на конференції TED подивилося понад 3,5 млн осіб.

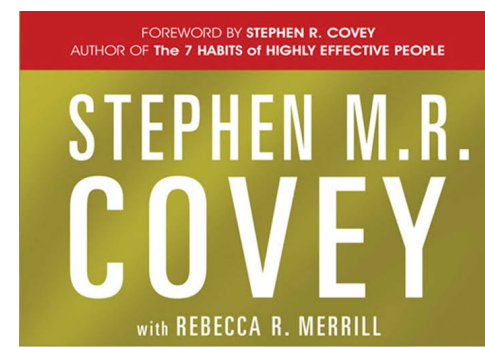

Co-funded by
the European Union

Довіра на рівні ринку (принцип репутації)

- Бренд важливий на кожному рівні
- Довіра – вагомий доказ (64% авторитетних респондентів відмовились від придбання товарів компаній, яким не довіряють)
- Швидкість довіри у створенні репутації (коефіцієнт репутації) RQ (Reputation Quotient) з 2005 року щорічно публікується в Wall Street Journal
- Основи довіри та Правила поведінки – ключові фактор побудови довіри (бренду) на ринку

The
SPEED
Of
TRUST

THE ONE THING THAT
CHANGES *EVERYTHING*

Co-funded by
the European Union

Довіра на рівні організації

7 податків низької довіри	7 дивідендів високої довіри
Надлишковість – непотрібне дублювання (зокрема, контроль)	Збільшення цінності (акціонерна вартість+цінність для споживача)
Бюрократизм (громіздкі правила, інструкції, процедури) до 10% ВВП	Прискорене зростання (споживачі купують більше у тих компаній, котрим довіряють)
Інтриги – тактика завойовування влади	Інновації (готовність брати на себе ризик та право на помилки)
Виключеність (звільнився, але не пішов)	Справжнє співробітництво (Реінжиніринг був розігрівом перед економікою співробітництва)
Плинність кадрів (від 1.5 до 2 річних ЗП)	Стале партнерство (дивіденди до 40% вартості контракту)
Відтік партнерів (новий клієнт на 500% дорожче)	Краще виконання (Краще мати посередню стратегію та блискуче виконання, чим навпаки)
Обман	Особлива лояльність

Co-funded by
the European Union

Економіка спільного споживання – це явище, коли з’являються нові бізнес- моделі, окреслені як опосередковані технології, які полегшують доступ до товарів або послуг, які не використовуються, і потенційне зниження чистого споживання (Frenken and Schor, 2017).

ISO 42500:2021 Sharing economy — General principles.

Co-funded by
the European Union

Походження терміну

Термін «спільне споживання» було введено Маркусом Фельсоном та Джо Л. Спітом у своїй роботі "Структура громади та споживче споживання: рутинний підхід до діяльності", опублікованій у 1978 р. у виданні " American Behavioral Scientist, 21 (березень–квітень). У 2011 році «спільне споживання» було названо однією з 10 ідей журналу TIME, які змінять світ.

У доповіді, підготовленій 2013 р. групою аналітиків PricewaterhouseCoopers для Європейської комісії, автори визначають економіку спільної участі як таку, що об'єднує «компанії, які застосовують бізнес-моделі, базовані на наданні доступу до чогось на ринках, які функціонують за принципом peer-to-peer». У цій моделі учасники-споживачі платять за право тимчасового використання (доступ) до ресурсу, який належить іншим учасникам (їх автори теж називають споживачами), тоді як компанія просто зводить тих і інших разом.

Ключові висновки економічної моделі:

- Економіка спільного використання передбачає короткострокові р2р транзакції для спільного використання незадіяних активів і послуг або для сприяння співпраці.
- Економіка спільного використання часто включає певний тип онлайн-платформи, яка з'єднує покупців і продавців.
- Економіка спільного використання швидко зростає та розвивається, але стикається зі значними проблемами у вигляді невизначеності нормативно-правових актів та занепокоєння щодо зловживань

Приклади бізнес-моделей на засадах шерингової економіки:

P2P кредитування

Краудфандинг/краудсорсинг

Оренда квартири/будинку (Airb&b) та каучсерфінг
(CouchSerfing)

Райдшерінг (BlaBlaCar) та Каршерінг (Uber)

Коворкінг, Відкриті майстерні/лабораторії

Перепродаж і торгівля: маркетплейси (eBay, Amazon, OLX,
Rozetka, Prom)

Обмін знаннями та талантами (Fiverr, UpWork)

Нішові послуги (Bike sharing)

Основі переваги моделі полягають у наступному:

1. Дешеві товари і послуги та Економія часу й ресурсів: економічна модель побудована на ідеї, що обмін певними товарами, послугами та навичками є більш ефективним. Це може зменшити витрати на доступні товари, послуги та час (не потрібно купувати дріль, щоб 1 раз скористатися).
2. Фінансова вигода: додатковий дохід для провайдерів (надання житла в оренду зменшує витрати на його утримання, отримання додаткових коштів за використання наприклад транспортного засобу, який інакше простоював).

3. Збільшення ринку збуту, легкість та глобалізація через використання ІТ рішень.
4. Нові та кращі можливості та Раціональне споживання (доступ до речей, які потребують значних коштів для володіння: машини, обладнання).
5. Сильніші спільноти. Багато платформ спільного доступу, такі як програми для спільного використання та Airb&b, мають вбудовані рейтинги та огляди, які допомагають постачальникам і споживачам бути чесними. Коворкінги та маркетплейси побудовані на ідеї міжособистісної співпраці та спільного використання ресурсів. А деякі платформи використовують свій вплив – і спільні ресурси своїх учасників – щоб допомогти тим, хто цього потребує. Наприклад, за даними TechRepublic, Airbnb координував безкоштовне проживання для людей, які постраждали від стихійних лих, а TaskRabbit експериментував з організацією волонтерів у кризових ситуаціях. Ці та інші зусилля по зміцненню довіри допомагають учасникам спільної економіки бачити один одного як рівних, будуючи конструктивні стосунки там, де їх раніше не було.

